

Sygn. akt I Ca 1036/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2023r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Andrzej Daczyński

Sędziowie: Ewa Staniszevska (spr)

Mikołaj Tomaszewski

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2023r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. S. (1), B. S. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 31 lipca 2020r., sygn. akt XVIII C 1479/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 3 i 4 w ten sposób, że

1) zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwoty po 200.764,24 zł (dwieście tysięcy siedemset sześćdziesiąt cztery złote dwadzieścia cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2018r. do dnia 8 lutego 2022r., oddalając powództwo o odsetki za okres po dniu 8 lutego 2022r., przy czym zapłata tych kwot nastąpi za równoczesnym zaoferowaniem przez powodów na rzecz pozwanego kwoty 143.938,79 franków szwajcarskich (sto czterdzieści trzy tysiące dziewięćset trzydzieści osiem 24/100) i kwoty 277.151,37 zł (dwieście siedemdziesiąt siedem tysięcy sto pięćdziesiąt jeden 37/100) albo zabezpieczeniem roszczenia o ich zwrot;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ewa Staniszevska Andrzej Daczyński Mikołaj Tomaszewski

Sygn. akt I A Ca 1036/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 lipca 2020 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XVIII C 1479/18 Sąd Okręgowy w Poznaniu w punkcie 1. umorzył postępowanie w stosunku do pozwanych H. S. (1), M. S. (2) i T. S. (1); w punkcie 2. ustalił, że umowa kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT hipoteczny nr 203- (...) z 13 lipca 2007 r. jest nieważna; w punkcie 3. zasądził od pozwanego na rzecz powoda M. S. (1) 200.764,24 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 12 października 2018 r. do dnia zapłaty; w punkcie 4. zasądził od pozwanego na rzecz powódki B. S. (1) 200.764,24 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 12 października 2018 r. do dnia zapłaty; w punkcie 5. oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w punkcie 6. zasądził od pozwanego na rzecz powodów 11.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w punkcie 7. oddalił wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

W uzasadnieniu wyroku Sąd powołał się na następujące fakty i wnioski prawne.

H. i M. S. (2) – rodzice powoda M. S. (1), wraz z jego bratem – T. S. (1) w 2005 r. podjęli decyzję o zakupie działki budowlanej w K. pod budowę domu mieszkalnego. Przedsięwzięcie to miało zostać zrealizowane dla powoda i jego brata T. S. (1). Celem zakupu działki, rodzice powoda z nim i drugim synem zwrócili się do pozwanego chcąc pozyskać środki na zakup nieruchomości. W tym czasie powód i jego brat jako studenci nie mieli zdolności kredytowej by uzyskać kredyt. Z tej przyczyny kredyt na zakup działki udzielony został H. i M. S. (2), zobowiązanie to natomiast poręczył T. S. (1). Kredyt ten udzielony został w ramach oferty (...) w pozwanym banku. Ze środków tych zakupiona została działka w P., przy ul. (...).

W 2006 r. podjęta została decyzja o rozpoczęciu na niej budowy domu. Celem realizacji tego przedsięwzięcia rodzice powoda zaciągnęli kolejny kredyt w pozwanym banku także w ramach oferty (...) w walucie (...).

W kolejnym roku H. i M. S. (2) podjęli decyzję o konieczności pozyskania dodatkowych środków z przeznaczeniem na zakończenie budowy domu. W tym celu H. S. (1), jako wieloletni klient pozwanego, udała się do jego oddziału w P.. Rozmowy prowadził ówczesny pracownik oddziału, zatrudniony na samodzielnym stanowisku dyrektora, Z. P.. W pierwszej kolejności H. S. (1) została poinformowana o konieczności ustalenia jej aktualnej zdolności kredytowej. H. i M. S. (2) nie rozważali ofert kredytów innych banków, kierując się dotychczasową wiedzą i doświadczeniem o produktach finansowych oferowanych przez pozwanego. Obowiązujące wówczas w pozwanym banku wytyczne, zobowiązywały pracowników obsługujących klientów indywidualnych do zbadania zdolności kredytowej potencjalnego kredytobiorcy dla kredytów udzielanych w złotych. Kierując się nimi, rozmawiając z H. S. (1) o ofercie kredytu Z. P. proponował jej kredyt złotówkowy, wyjaśniając, że jakkolwiek kredyt walutowy wypada atrakcyjniej, to jednak jest on obciążony dodatkowym ryzykiem. W tym czasie rata kredytu udzielanego w walucie obcej była znacznie mniejsza od raty kredytu udzielanego w złotych. W rozmowach z klientami przedstawiane były symulacje spłaty kredytu w okresie kredytowania, z zaznaczeniem, że w przypadku kredytu walutowego stawka referencyjna i kurs na pewno będą zmienne. W trakcie spotkania pracownik banku nie informował H. S. (1) o możliwości zasadniczego wzrostu kursu (...) podczas kredytowania. Wskazywał jednak na ryzyka związane z udzieleniem kredytu w walucie obcej wynikające ze spreadu walutowego, możliwym wroście kursu, czy też o możliwości wzrostu stawek referencyjnych. H. S. (1) rozmawiając z przedstawicielem banku była świadoma zmienności kursu waluty (...), jednak kojarzyła tę walutę jako stabilną, nie przewidując jej zasadniczych wahań w przyszłości.

Podczas wizyty w oddziale nr (...) w P. 16 maja 2007 r. poprzednicy prawni powodów wypełnili wniosek kredytowy o udzielenie kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny. W tym dniu pierwotni kredytobiorcy obsługiwani byli przez pracownika pozwanego Z. P.. Wniosek ten został złożony w oddziale banku i przyjęty 22 maja 2007 r. W trakcie tego spotkania, pierwotnym kredytobiorcom nie został przedłożony projekt umowy kredytu. Udostępniona natomiast została informacja o ryzyku związanym z kredytami walutowymi. Przekazana została także informacja, że kredyt będzie wypłacony bezgotówkowo w wysokości kapitału pozostającego do spłaty wcześniej udzielonego kredytu, a pozostała część wypłacana będzie w transzach, w czasie dogodnym dla klienta i na jego zlecenie po wcześniejszej kontroli finansowanej inwestycji.

We wniosku kredytowym wskazano, że kwota kredytu przeznaczona na finansowanie inwestycji to 265.086 zł (ust. 2 pkt 1), a kwota kredytu przeznaczona na spłatę zobowiązań to 334.914 zł, tj. łącznie 600.000 zł. Jako wnioskowaną walutę kredytu wskazano (...) (ust. 2 pkt 5). Kurs kupna waluty z dnia przyjęcia wniosku wynosił 2,2322 PLN, ze wskazaniem, że wnioskowana kwota kredytu wyrażona w walucie wymiennej wynosi 268.790 CHF. Jako cel kredytowania wskazano spłatę kredytu i refinansowanie oraz dokończenie budowy domu w P., przy ul. (...), z planowanym terminem zakończenia inwestycji 30 czerwca 2008 r., kosztem zakupu inwestycji 250.000 zł, kosztem budowy 623.000 zł przy środkach własnych 512.000 zł (ust. 3). We wniosku uwzględniono też spłacany kredyt mieszkaniowy zaciągnięty na zakup działki w kwocie 334.914,10 zł (ust. 4). Kredyt miał być udzielony w transzach, ze spłatą w równych ratach, na 30 lat (ust. 6). Orientacyjna wartość nieruchomości została określona na 886.900 zł. W ust. 9 wniosku kredytowego zostały zawarte oświadczenia pierwotnych kredytobiorców, że: 1) nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez (...) SA oferty kredytu w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając

pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganimi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż, a) w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, b) w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest wypłacany po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), c) w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), 2) zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, że w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty, 3) poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych, 4) zostali poinformowani, że w przypadku kredytu udzielanego w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut w złotych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA).

Tego dnia każdy z pierwotnych kredytobiorców złożył odrębny załącznik do wniosku o udzielenie kredytu mieszkaniowego. Dokumenty te przyjęte zostały także w oddziale pozwanego banku 22 maja 2007 r. W dokumencie tym M. S. (2) wskazał, że na dzień złożenia wniosku kredytowego ma inne zobowiązania kredytowe w pozwanym banku z tytułu udzielonych kredytów w kwotach: 143.548,98 CHF oraz 38.520,80 CHF. Także H. S. (1) i T. S. (1) na ten dzień w pozwanym banku mieli zobowiązania z tytułu zaciągniętego kredytu w kwocie 38.606,21 CHF każde z nich.

Zdolność kredytowa M. S. (2) ustalona została przez pozwany bank na 1.640.350 zł.

Kiedy pierwotni kredytobiorcy składali wniosek kredytowy, w ofercie pozwanego znajdowały się zarówno kredyty w polskich złotych, jak i w walutach wymienialnych.

W pozwanym banku obowiązywała wtedy procedura produktowa „Kredyt mieszkaniowy (...) hipoteczny” wprowadzona pismem okólnym z 6 lutego 2006 r., do której stosowania zobowiązani byli pracownicy banku – doradcy kredytowi. Procedura przewidywała szczegółowo przebieg czynności do przeprowadzenia i omówienia z potencjalnym kredytobiorcą m.in. nakazując doradcy zaprezentowanie klientowi w pierwszej kolejności oferty kredytów udzielanych w walucie polskiej i dopiero po odrzuceniu przez klienta oferty takiego kredytu przedstawianie oferty kredytu w walucie wymiennej. W przypadku odrzucenia oferty udzielanej w walucie polskiej, pracownik banku zobowiązany był odebrać od klienta oświadczenie, że nie skorzystał z przedstawionej mu w pierwszej kolejności przez (...) SA oferty w walucie polskiej i dokonał wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami/pożyczkami zaciąganimi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po kursie kupna dla dewiz, a w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz, został poinformowany o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, że w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty, klient poniesie ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych oraz, że został poinformowany, iż w przypadku kredytu/pożyczki udzielanej w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut obcych w złotych kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA) (tabela II pkt 2 ppkt 4 procedury produktowej). W przypadku ubiegania się przez klienta o kredyt walutowy pracownik banku obowiązany był poinformować klienta o występującym ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej. Nadto pracownik banku dla zobrazowania klientowi ryzyka kursowego i ryzyka stopy procentowej zobowiązany był przekazać klientowi informację o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w przypadku niekorzystnego dla klienta kursu walutowego lub zmiany stopy procentowej, w odniesieniu do modelowej kwoty kredytu walutowego m.in. w przypadku deprecjacji kursu złotego do waluty kredytu w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty kredytu w ciągu ostatnich 12 miesięcy bez zmian poziomu stóp procentowych (tabela II pkt 2 ppkt 6 procedury produktowej). W procedurze tej uwzględniono także obowiązek poinformowania klienta, który dokonał wyboru kredytu w walucie wymiennej, że w rozliczeniach między klientami a bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez bank kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), że w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest wypłacany po kursie kupna dla dewiz, że w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej

kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz, że w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia wyrażone w walucie polskiej (tabela II pkt 2 ppkt 8 procedury produktowej). Dla potencjalnych kredytobiorców hipotecznych dostępna była broszura „Informacja o ryzyku kursowym i ryzyku stopy procentowej” wydana przez pozwanego w lipcu 2006 r. według zaleceń (...) Komisji(...).

Fakt zawarcia umowy kredytu w walucie wymiennej pozostawał bez wpływu na wysokość wypłacanego na rzecz pracowników banku wynagrodzenia za pracę. Znaczenie dla wysokości składnika wynagrodzenia, jakim była premia, miał natomiast ogólny wolumen udzielonych w danym oddziale kredytów.

Na etapie zawierania umowy kredytowej pierwotni kredytobiorcy nie interesowali się tym wg jakiego przelicznika ustalana będzie kwota kredytu. W tamtym czasie H. S. (1) nie wiedziała co to jest tzw. spread; nikt jej też nie informował, w jaki sposób są ustalane tabele kursowe banku. Również Z. P. nie wiedział, w jaki sposób były ustalane tabele kursowe (...) SA w tym czasie. Zawierając umowę kredytu kredytobiorcy nie wiedzieli, jaki będzie kurs franka w momencie wypłaty kredytu, a tym samym nie wiedzieli ile ostatecznie dostaną kredytu. H. S. (1) zainteresowana była przede wszystkim by kwota kredytu wynosiła ok. 600.000 zł. Nadto podpisując umowę H. S. (1) była świadoma, że kredyt będzie wypłacony w złotówkach, jak i spłata rat dokonywana będzie w tej walucie. Kredytobiorcy nie sygnalizowali by pożądaną przez nich walutą spłaty był (...).

Kredytobiorcy nie byli zobowiązani do zawierania odrębnej umowy rachunku walutowego do obsługi kredytu.

Decyzją nr (...) z 9 lipca 2007 r. Dyrektor(...) w P., wyraził zgodę na udzielenie M., H. i T. S. (1) zgody na udzielenie kredytu (...)hipoteczny w kwocie 268.790 CHF. Pośród warunków postawienia kredytu do dyspozycji kredytobiorcy wskazano m.in. opłacenie składki ubezpieczenia pomostowego i podpisanie klauzuli potrącenia wierzytelności pieniężnych z rachunku (...). Jako jeden z warunków dodatkowych wskazano ubezpieczenie w zakładzie akceptowanym przez (...) SA nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu od ognia i innych zdarzeń losowych na kwotę nie niższą niż kwota kredytu wraz z cesją praw do odszkodowania na rzecz (...) SA w terminie 7 dni od daty podpisania umowy kredytu oraz odnawiania tego ubezpieczenia wraz z cesją do czasu całkowitej spłaty kredytu.

13 lipca 2007 r. M., H. i T. S. (1) podpisali z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego (...)hipoteczny nr (...) (...) spłacanego w ratach annuitetowych udzielonego w walucie wymiennej.

Kwota udzielonego kredytu wynosiła 268.790 CHF (§ 2 ust. 1). Kredyt został udzielony do 10 czerwca 2037 r. (§ 12 ust. 4). Stawka referencyjna w dniu zawarcia umowy wynosiła 2,72 %, marża wynosiła 1,11 p.p., a oprocentowanie kredytu wynosiło 3,83% w stosunku rocznym (§7 ust. 1), rzeczywista roczna stopa procentowa kredytu wynosiła 5,11% (§7 ust. 4). Dla celów ustalenia stawki referencyjnej pozwany zastrzegł posługiwanie się stawką (...)lub (...) publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 (...) lub 11.00 na stronie informacyjnej R., w drugim dniu, poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. (§ 6 ust. 3). Szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu zawarcia umowy wynosił 433.334,24 zł (§10 ust. 4), szacunkowa wysokość kosztu, który kredytobiorca był zobowiązany ponieść z tytułu odsetek wynosiła 427.334,31 zł (§ 10 ust. 3). Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiły m.in. hipoteka zwykła w wysokości 286.790 CHF zabezpieczająca spłatę kapitału oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 64.510 CHF zabezpieczająca spłatę odsetek ustanowiona na nieruchomości w K., ul. (...), działka nr (...) oraz wystawiony i podpisany przez Kredytobiorcę weksel in blanco (§11 ust. 1 pkt 1-2).

Kredyt miał być przeznaczony na budowę i dokończenie domu jednorodzinnego w K., ul. (...), działka nr (...), z przeznaczeniem na potrzeby własne oraz na spłatę kredytu mieszkaniowego w (...) SA, umowa nr (...) (§2 ust. 1 pkt 1-2).

Jak stanowił § 5 ust. 1 umowy wypłata kredytu miała być dokonana w transzach, na rachunek spłaty kredytu mieszkaniowego i na rachunek (...), w formie przelewu na wskazany rachunek zgodnie z pisemną dyspozycją

kredytobiorcy, po kursie kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującym w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§5 ust. 4). Całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do 30 maja 2008 r. (§5 ust. 2).

Kredyt mógł być wypłacany: 1) w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą Rzeczypospolitej Polskiej oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju.

Zgodnie z § 5 ust. 4, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, zastosowanie znajdował kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującym w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Umowa w § 13 ust. 1 przewidywała spłatę zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek w drodze potrącania przez pozwanego bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorcy nr (...). Potrącenie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w pozwanym banku w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz zgodnie z aktualną Tabelą kursów (§13 ust. 7). Ustalono jednocześnie, że zmiana numeru rachunku określonego w §13 ust. 1 umowy nie wymaga zmiany umowy (§13 ust. 8).

W § 30 ust. 1 umowy kredytu powodowie, jako kredytobiorcy, oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku: zmiany kursów waluty polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu oraz stopy procentowej polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej. Powodowie, jako kredytobiorcy, oświadczyli też, że ponoszą ww. ryzyka (§30 ust. 1 pkt 1) lit. a) i b). Jednocześnie w umowie zastrzeżono, że w całym okresie kredytowania kredytobiorca może dokonać zmiany waluty kredytu, z zastrzeżeniem, że w takim przypadku zmiana może ulec także wysokość zadłużenia z tytułu kredytu, wysokość stawki referencyjnej, wysokość marży oraz wysokość rat kredytu (§30 ust. 2).

Zawarta umowa kredytu nie przewidywała możliwości jego spłaty przez kredytobiorców w walucie (...).

Jako zabezpieczenie wierzytelności z tytułu zawartej umowy kredytu pierwotni kredytobiorcy złożyli do dyspozycji pozwanego weksle własne in blanco oraz ustanowili hipotekę zwykłą w kwocie 268.760 CHF na nieruchomości stanowiącej ich własność, dla której Sąd Rejonowy w Szamotułach prowadzi KW nr (...).

Przed zawarciem umowy kredytobiorcy nie zwracali się o udostępnienie im wzoru umowy. Faktycznie wzór umowy został przedstawiony pierwotnym kredytobiorcom przed jej podpisaniem i zapoznali się z jej treścią; kredytobiorcy nie mieli pytań co do treści umowy. Kredytobiorcy mieli możliwość negocjacji kursu walut, z której nie skorzystali.

W dniu zawarcia umowy kredytu kredytobiorcy ze względu na wahania kursu waluty nie wiedzieli jaka kwota środków zostanie im przekazana do dyspozycji w złotych polskich. Kwota ta ustalana była wg kursu waluty obowiązującego na dwa dni przed złożeniem dyspozycji wypłaty danej transzy środków.

Raty zaciągniętego kredytu były spłacane przez powoda M. S. (1) oraz jego brata T. S. (1) w 1/2 ich wysokości. Kwota raty w każdym miesiącu – zgodnie z postanowieniami umowy kredytu – była potrącana ze środków zgromadzonych na rachunku bankowym, który należał do T. S. (1). Celem ustalenia wysokości raty w danym miesiącu – wobec konieczności zapewnienia odpowiedniej kwoty środków na rachunku – H. S. (1) zasięgała informacji w pozwanym banku – telefonicznie lub osobiście akurat będąc w oddziale.

13 lipca 2007 r. pierwotni kredytobiorcy zawarli też z pozwanym umowę o przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia, na mocy której kredytobiorcy przelali na rzecz pozwanego wierzytelność pieniężną wynikającą z zawartej umowy ubezpieczenia „od ognia i innych zdarzeń losowych” potwierdzonej polisą ubezpieczeniową Towarzystwa (...) opiekującą na 600.000 zł ważną do 17 maja 2008 r. oraz każdej następnej umowy ubezpieczenia, stwierdzonej kolejną polisą, będącej jej kontynuacją.

Od 2007 r. powódka pozostawała aktywnym zawodowo radcą prawnym prowadzącym własną działalność gospodarczą w ramach kancelarii rady prawnego w P.. Od 1997 r. powódka w ramach aktywności zawodowej zajmowała się też bankowością, pracując w sieciowych kancelariach prawnych w W. i w L. w działach bankowości i finansów. Od 2012 r. do 2018 r. powódka pracowała na stanowisku dyrektora Departamentu prawnego w Banku (...). Działalność gospodarczą powódka ma zarejestrowaną m.in. przy ul. (...) w P..

Środki w ramach udzielonego kredytu wypłacono kredytobiorcom w następujących transzach: 1 sierpnia 2007 r. w kwocie 143.938,79 CHF – tytułem całkowitej spłaty kredytu nr(...) (...), 1 sierpnia 2007 r. w kwocie 44.124,78 CHF, co stanowiło równowartość 99.999,99 PLN przy kursie (...), (...), 21 września 2007 r. w kwocie 44.756,75 CHF, co stanowiło równowartość 100.000,01 PLN przy kursie (...), (...), 24 października 2007 r. w kwocie 35.969,68 CHF, co stanowiło równowartość 77.151,37 PLN przy kursie 2, (...).

Spłata zobowiązań tytułem całkowitej spłaty kredytu nr(...) (...) na dzień złożenia wniosku kredytowego w oddziale pozwanego, tj. 22 maja 2007 r. w referacie kredytowym pozwanego banku określona została w walucie PLN na 334.842,33 zł, środki natomiast prześięgowane zostały przez pozwany bank w walucie (...).

Aneksem z 21 kwietnia 2008 r. zmieniono czas korzystania z karencji przez kredytobiorców do 1 kwietnia 2008 r. Kredytobiorcom co trzy miesiące wysyłane były harmonogramy spłat kredytu.

Budowa domu na działce w K. zakończyła się w 2010 r. W tym czasie powód nie znał jeszcze powódki B. S. (1). Powodowie nawiązali znajomość w 2012 r. i później zamieszkali wspólnie w domu przy ul. (...) z trójką małoletnich dzieci. W tym samym domu mieszkał brat powoda T. S. (1) wraz z rodziną - żoną i dwójką dzieci.

Z upływem lat, ok. 2015 r. powodowie, jak i rodzina T. S. (2) zaczęli odczuwać dyskomfort w związku z dzieleniem jednej nieruchomości przed dwie rodziny i | podjęli decyzję o konieczności rozwiązania tej sytuacji. Rozważali sprzedaż nieruchomości albo jej podział. Ostatecznie w rezultacie prowadzonych rozmów, podjęli decyzję, że powodowie wraz z dziećmi pozostaną w dotychczas zajmowanym domu w K., natomiast brat powoda wybuduje własny dom.

W celu rozwiązania kwestii obciążającego T. S. (2) zobowiązania z tytułu kredytu na budowę domu w K., powodowie podjęli decyzję o zwolnieniu go z długu względem pozwanego, poprzez przejęcie tego zobowiązania.

Od 9 grudnia 2016 r. w małżeństwie powodów panuje ustrój rozdzielności majątkowej małżeńskiej.

W pierwszej połowie 2017 r. pierwotna kredytobiorczyni H. S. (1) zgłosiła się do oddziału pozwanego banku informując o zamiarze przejęcia zobowiązania dotychczasowych kredytobiorców z umowy kredytu hipotecznego z 13 lipca 2007 r. przez powodów B. i M. S. (1). Z zamiarem tym H. S. (1) zgłosiła się do A. G. (1), zajmującego wówczas stanowisko kierownika zespołu kredytów hipotecznych w pozwanym banku. W rozmowach z nim uczestniczyła B. S. (1). W ich trakcie omawiane były kwestie przyłączenia i odłączenia od długu i związana z tym zmiana właściciela nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu. Omawiane były zasady spłaty zobowiązania kredytowego, w tym poruszana była kwestia pozostałej do spłaty kwoty kredytu w złotych oraz wysokość miesięcznych rat kredytu. W ramach badania zdolności kredytowej powodów dla przejęcia zobowiązania kredytowego, w rozmowach poruszana była także zmienność kursu waluty. Spotkania takie odbywały się kilkakrotnie i trwały od 15 do 20 minut.

Wniosek o przejęcie przez powodów zobowiązania kredytowego początkowo nie zyskał akceptacji pozwanego. W rozmowach z powodami wskazywał, że nie mają oni zdolności kredytowej do pokrywania miesięcznej raty kredytu, która w tym czasie kształtowała się na poziomie 3.000 zł.

10 października 2017 r. pierwotni kredytobiorcy H. i M. S. (2) wystąpili do pozwanego wnioskiem o zmianę rachunku bankowego do spłaty kredytu z rachunku nr (...) na rachunek nr (...), którego właścicielem była H. S. (1).

Z ponownym wnioskiem o przejęcie zobowiązania kredytowego powodowie zgłosili się z początkiem 2018 r. po rozliczeniu dochodów za rok 2017 r.

Pismem z 23 stycznia 2018 r. dotychczasowi kredytobiorcy wraz z powodami wystąpili do pozwanego banku z wnioskiem o przyłączenie do długu powodów i odłączenie od niego pierwotnych kredytobiorców. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że nieruchomość będąca przedmiotem zabezpieczenia kredytu ma zostać nabyta przez powodów. Wniosek z załącznikami wypełnionymi przez powodów, został złożony w oddziale (...) pozwanego banku w P. 30 stycznia 2018 r. Powódka wg treści załącznika do ww. wniosku według stanu na dzień jego złożenia posiadała zobowiązanie z tytułu udzielonego kredytu w Banku (...) S.A. (umowa zawarta 27 maja 2008 r.) na 321.053 CHF z terminem całkowitej spłaty na 27 maj 2038 r.

Zgodnie z ustaleniami małżonków, procedurą związaną z przejęciem zobowiązania kredytowego zajmowała się powódka. Powód nie orientował się w warunkach tej transakcji, kierując się wyłącznie chęcią zwolnienia ze zobowiązania kredytowego rodziców i brata.

Celem oceny możliwości przejęcia zobowiązania kredytowego powodowie przedstawili pozwanemu komplet dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku kredytowego.

Wobec przedłużającego się procesu podejmowania decyzji przez pozwanego, pomiędzy powodami a T. S. (2) stopniowo eskalował konflikt. Brak przejęcia obciążającego go zobowiązania w ramach uprzednio zawartej z pozwanym umowy kredytu, uniemożliwił bowiem bratu powoda pozyskanie środków w ramach odrębnego kredytu na budowę własnego domu. Z tej przyczyny powodowie rozważali inne sposoby refinansowania spoczywającego na T. S. (2) zobowiązania kredytowego, o czym informowali pozwany bank.

Pozwany bank zaproponował powodom ofertę kredytu złotówkowego z przeznaczeniem na spłatę kredytu udzielonego umową z 13 lipca 2007 r. Powodowie jednak nie byli zainteresowani taką formą kredytowania.

Ostatecznie wniosek powodów o przejęcie zobowiązania kredytowego uzyskał akceptację banku, w związku z czym, A. G. (2) każdemu z nich przesłał w formie elektronicznej dokumenty obejmujące przystąpienie do długu oraz aneks nr (...) do umowy kredytu z zaproszeniem do oddziału banku celem ich podpisania.

Umową z 4 kwietnia 2018 r. zawartą w formie aktu notarialnego T. S. (1) i powód M. S. (1) dokonali zniesienia współwłasności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w P. przy ul. (...), w ten sposób, że T. S. (1) przeniósł na rzecz powoda cały swój udział w prawie własności w/w nieruchomości, a powód przeniesienie to przyjął na swoją rzecz (§2). Zniesienie współwłasności dokonane zostało bez jakichkolwiek spłat i dopłat, jednocześnie strony umowy zapewniły, że nie roszczą, ani nie będą w przyszłości rościć względem siebie żadnych pretensji z tytułu zniesienia współwłasności przedmiotowej nieruchomości (§3). Wartość nieruchomości objętej tą czynnością określona została na 1.000.000 zł (§4).

Na podstawie umowy darowizny z 13 kwietnia 2018 r. zawartej w formie aktu notarialnego powód darował powódce do jej majątku osobistego udział wynoszący 1/2 części w prawie własności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w P. przy ul. (...) (§3). W umowie wartość darowizny określona została na kwotę 500.000 zł (§4).

Po podjęciu decyzji o przejęciu długu z umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. powódka zapoznawała się z treścią umowy, pozostającej w dyspozycji rodziców powoda. H. i M. S. (2) przed definitywnym przejęciem długu, pokazywali powódce ten dokument, jak też inne otrzymywane podczas realizacji tej umowy dokumenty, w tym harmonogramy spłat. Powód nie zapoznawał się z tymi dokumentami. Z informacji przekazanych przez rodziców powoda, powodowie mieli wiedzę, że w tym czasie wysokość miesięcznej raty kształtowała się na poziomie ok. 3.000 zł.

16 kwietnia 2018 r. pozwany bank, poprzednicy prawni powodów H. S. (1), M. S. (2) i M. S. (2) oraz powodowie zawarli umowę zatytułowaną „umowa o przystąpienie do długu”. W umowie tej wskazano, że zostaje ona zawarta celem przystąpienia powodów do umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. jako kredytobiorców solidarnie z dotychczasowymi kredytobiorcami (§2 ust. 1 pkt 2). W umowie tej powodowie oświadczyli, że przystępują do umowy kredytu na zasadach strony tej umowy i przejmują z tego tytułu wszystkie prawa i obowiązki, jakie z niej wynikają, a przede wszystkim przejmują solidarną odpowiedzialność za spłatę całego zadłużenia w kwotach i terminach wynikających z umowy

kredytu wspólnie z dotychczasowym kredytobiorcą. Jednocześnie, w treści tej umowy powodowie oświadczyli, że dowiedzieli się o istnieniu i treści ww. umowy kredytu od dotychczasowych kredytobiorców.

Na mocy aneksu do umowy kredytu z tego samego dnia do umowy wprowadzono zmianę poprzez przystąpienie do długu współdłużników solidarnych w osobach powodów (§1 ust. 1 aneksu). W aneksie zastrzeżono, że zachowana zostaje tożsamość i ciągłość wierzytelności wynikającej z umowy kredytu oraz wszystkich jej zabezpieczeń.

18 kwietnia 2018 r. między pozwanym a powodami i pierwotnymi kredytobiorcami zawarta została umowa o zwolnienie z długu. Na jej podstawie pozwany całkowicie zwolnił H., M. i T. S. (1) ze spłaty zobowiązania pozostałego wg stanu na ten dzień z tytułu udzielonego kredytu hipotecznego na podstawie umowy z 13 lipca 2007 r., jednocześnie całkowitą odpowiedzialność za spłatę długu z tej umowy przejęli powodowie (§ 2 ust. 1 i 2). Według stanu na dzień zawarcia tej umowy stan zadłużenia z tytułu kapitału określony został na 268.790 CHF (§ 1).

W tym samym dniu pozwany bank zawarł z powodami aneks nr (...), którego przedmiotem była zmiana umowy poprzez zwolnienie z długu współdłużników solidarnych, zmiana numeru rachunku do spłaty oraz zmiana innych postanowień umowy. Na podstawie tego dokumentu jako strona umowy kredytu oznaczeni zostali wyłącznie powodowie. W art. 1 ust. 2 aneksu strony oświadczyły, że zachowana zostaje tożsamość i ciągłość wierzytelności wynikającej z umowy nr (...) z 13 lipca 2007 r. oraz wszystkich jej zabezpieczeń.

Przy podpisaniu tych dokumentów z ramienia pozwanego banku obecny był A. G. (1). Podpisując ww. dokumenty powódka miała świadomość, że przystępuje do długu związanego z umową kredytową zawartą wcześniej przez H. i M. S. (2). Przejmując zobowiązanie kredytowe, żaden z powodów nie zgłaszał zastrzeżeń co do warunków pierwotnej umowy kredytu. Powodom poza dokumentami przystąpienia i aneksami, nie zostały przedłożone jakiegokolwiek inne dokumenty, w tym wskazujące warunki, na których kredyt jest przejmowany przez powodów. Dla powodów nie było też istotne, w jakiej walucie został udzielony ten kredyt. Powód zapoznał się z przedłożonymi dokumentami jedynie pobieżnie, sprawdzając podstawowe dane osobowe dotyczące jego osoby. Przy podpisywaniu powyższych umów i aneksów pozwany nie przedstawił powodom samej umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. W tym zakresie powodowie poprzestali na wiedzy uzyskanej od H. i M. S. (2).

Powód i powódka nie uczestniczyli wspólnie w czynnościach związanych z przejściem zobowiązania z tytułu umowy kredytu. Każdy z powodów odrębnie stawiał się w placówce bankowej celem ich podpisania. Powód podpisując dokumenty w obecności A. G. (1) nie zadawał jakichkolwiek pytań dotyczących podpisywanych dokumentów oraz przejmowanego na ich podstawie zobowiązania.

W trakcie rozmów dotyczących przejęcia długu, jak też w dniu ostatecznego podpisania przygotowanych przez pozwanego dokumentów, powodom nie wyjaśniano mechanizmów dotyczących spłaty przejętego zobowiązania, w tym też, czym jest indeksacja. Pozwany nie przedstawił też powodom danych dotyczących denominacji kredytu, informacji o operacjach międzybankowych dokonywanych w związku z obsługą kredytu. Przy tym, powodowie nie otrzymali też informacji, jaki kurs będzie stosowany przy spłacie raty. Nie były też omawiane potencjalne ryzyka powodów w związku z przystąpieniem do długu.

W pozwanym banku zasady ustalania kursów kupna i sprzedaży, są ustalane na podstawie „Procedury sporządzania tabeli kursów walut w (...) S.A.". Kursy walut są ustalane na podstawie notowań z walutowego rynku międzybankowego, publikowanych i dostępnych w czasie, gdy tworzona jest tabela kursów. Notowania te są prezentowane w serwisie (...) (od 2009 r. T. R.), w przypadku awarii tego serwisu dopuszczalne jest stosowanie stawek z serwisu (...). Tabela kursów dewiz ma zastosowanie przy obrocie bezgotówkowym, a tabela kursów pieniądza przy obrocie gotówkowym, z powodu różnych kosztów występujących przy obrocie bezgotówkowym i gotówkowym.

Kursy z tabeli kursów pozwanego banku są podawane do wiadomości klientów na stronie internetowej banku, poza kursami bieżącymi można tam znaleźć także tabele historyczne oraz wielkości stosowanych spreadów. Informacje dotyczące danych z tabeli dostępne są także w placówkach banku oraz na infolinii.

W jednym czasie bank stosuje jedną tabelę kursów walut, która publikowana jest w godzinach porannych i powinna obowiązywać do chwili opublikowania nowej tabeli w kolejnym dniu roboczym. Odstępstwo od tej zasady występuje w sytuacji zaburzeń rynkowych, kiedy tabela kursów ulega zmianie w ciągu dnia. W takiej sytuacji nowa tabela zastępuje dotychczasową, która przestaje obowiązywać.

Pismem z 24 kwietnia 2018 r. powodowie wystąpili do pozwanego banku z wnioskiem o zwrot tzw. spreadu, czyli części wszystkich nienależnie nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych, a to w związku z arbitralnym kursem sprzedaży (...) stosowanym przez bank zamiast średniego kursu (...) dla (...) z dnia płatności każdej raty począwszy od pierwszej spłaty raty do dziś. Jednocześnie powodowie zwrócili się do pozwanego o zwrot tzw. (...), tj. wszystkich nienależnie zapłaconych składek ubezpieczenia kredytowanego wkładu finansowego na pierwszy okres ubezpieczenia rozpoczynający się pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym nastąpiła wypłata kredytu i wygasający z upływem pełnych 60 miesięcy kalendarzowych, rozpoczynający się od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zakończył się pierwszy okres ubezpieczenia.

W odpowiedzi z 21 maja 2018 r. pozwany wskazał, że w zakresie wniosku o zwrot tzw. spreadu brak możliwości jego realizacji, z kolei co do zwrotu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego brak jest podstaw do pozytywnego rozpatrzenia reklamacji w tym zakresie.

Po przejęciu długu przez powodów miesięczne raty na poczet spłaty umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. pokrywane są ze środków powoda M. S. (1), z jego rachunku złotówkowego prowadzonego w pozwanym banku. Kwota raty uiszczana jest w złotych polskich, przy czym powodowie przed realizacją transakcji nie są w stanie określić dokładnej wysokości miesięcznej raty kredytu w złotych polskich. Kwotę tą mogą ustalić dopiero po obciążeniu rachunku powoda kwotą raty kredytu na rzecz pozwanego.

Raz na trzy miesiące powodom przesyłany jest aktualny harmonogram spłaty rat kredytu.

Kredyt jest przez powodów regularnie spłacany. Na 11 lipca 2018 r. stan ich zadłużenia wynosił 184.103,37 CHF.

Od 10 września 2007 r. do 11 lipca 2018 r. dokonane zostały wpłaty na poczet należności z tytułu umowy kredytu łącznie 401.528,49 zł, z czego 401.520,62 zł tytułem rat kapitałowo – odsetkowych i 7.87 zł tytułem spłaconych odsetek karnych.

W tak ustalonych faktach Sąd I instancji wskazał, że powództwo w przeważającej mierze okazało się uzasadnione.

Wypowiadając się w pierwszej kolejności w przedmiocie legitymacji procesowej pierwotnych kredytobiorców H., M. i T. S. (1) do występowania jako strona w sprawie w zakresie rozszereżenia o ustalenie Sąd I instancji wskazał, że zasadniczą podstawę ustaleń w tym zakresie stanowiły dokumenty z 16 kwietnia 2018 r. i 18 kwietnia 2018 r. (umowa o przystąpienie do długu i umowa o zwolnienie z długu, aneksy numer (...) do umowy kredytu), zeznania świadka A. G. (1) oraz pierwotnych kredytobiorców i powodów, które stanowiły podstawę dokonanych przekształceń podmiotowych w umowie kredytu z 13 lipca 2007 r. Analiza ww. dokumentów wskazuje, że z dniem 18 kwietnia 2018 r. powodowie przejęli w całości zobowiązanie z tytułu ww. umowy kredytu, dotychczasowi natomiast kredytobiorcy zostali z niego w całości zwolnieni, tym samym tracąc status strony w tym stosunku prawnym. Potwierdzeniem tego był także podpisany tego dnia aneks nr (...), zawarty wyłącznie między pozwanym i powodami, którego przedmiotem była zmiana umowy przez m.in. zwolnienie z długu współdłużników solidarnych. Zgodnie z tym dokumentem jako strona umowy kredytu oznaczeni zostali wyłącznie powodowie. Wobec powyższego w sprawie mamy do czynienia z przejściem długu przez powodów, nie natomiast z przystąpieniem do niego, na co wskazywała literalnie nazwa czynności prawnej z 16 kwietnia 2018 r. Wobec tego pierwotni kredytobiorcy, od 18 kwietnia 2018 r. utracili legitymację do występowania w sprawie. Jedynymi bowiem kredytobiorcami, a tym samym jedynymi osobami uprawnionymi i zobowiązanymi w związku z przejściem długu są obecni powodowie M. i B. S. (1) i mogą oni podnosić wszystkie zarzuty z tego stosunku prawnego, jakie uprzednio przysługiwały także dotychczasowym kredytobiorcom,

za wyjątkiem zarzutu potrącenia z wierzytelności dotychczasowego dłużnika. Wobec tego wezwanie pozwanych H., M. i T. S. (2) okazało się ostatecznie zbędne, w związku z czym, na podstawie art. 355 k.p.c. Sąd I instancji postępowanie wobec tych osób umorzył, o czym orzekł w pkt 1 wyroku.

P. zobowiązań z tej umowy wstąpili w całość sytuacji prawnej dotychczasowych dłużników. Dlatego też ostatecznie ustalona w sprawie nieważność umowy kredytu nie ma znaczenia dla oceny skuteczności przeniesienia praw, w tym uprawnienia do żądania uznania za nieważną, z umowy kredytu na powodów.

Na skutek przejęcia nie doszło do zmiany samego zobowiązania. Tym samym, zasadność wywiezionego w sprawie powództwa badana była wg stanu z dnia zawarcia umowy kredytu, tj. 13 lipca 2007 r., nie natomiast wg. dnia przejęcia długu przez powodów – 18 kwietnia 2018 r.

Powodowie zawierając umowę o przystąpieniu do długu nie uznali roszczenia.

W ocenie Sądu I instancji, umowa kredytu zawarta 13 lipca 2007 r. posiadała wszystkie essentialia negotii umowy kredytu i spełniała wszystkie warunki przewidziane w art. 69 ust. 2 prawa bankowego, w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia umowy.

Umowa miała charakter kredytu denominowanego do (...), co wynika nie tylko z samego jej tytułu, ale przede wszystkim jej konstrukcji. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, a zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, zaś w przypadku kredytu indeksowanego, kwota kredytu jest podana w walucie krajowej, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu. Wykładnia umowy prowadzi do wniosku, że wolą stron było zawarcie kredytu udzielonego w (...), wypłacanego w PLN lub (...) i spłacanego w PLN. Dopuszczalność takiej konstrukcji umowy kredytu nie została zakwestionowana.

Postanowienia umowy nie eliminowały możliwości jej wykonania w walucie zobowiązania.

W chwili zawierania umowy przez strony nie zaistniał przypadek, w którym nie jest możliwe ustalenie wysokości świadczenia banku.

Za nieuzasadnione Sąd I instancji uznał podniesione przez stronę powodową zarzuty, z wyjątkiem tego, że umowa zawiera klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Spośród wymienionych przez powodów Sąd I instancji uznał, że w kontekście podniesionego zarzutu nieważności umowy, zasadnicze znaczenie mają postanowienia § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowy kształtujące klauzule denominacyjne.

Zważywszy, że status osoby fizycznej, jako konsumenta, w rozumieniu art. 22¹ k.c. powinien być oceniany na chwilę dokonywania czynności prawnej, nie budziło wątpliwości Sądu, że pierwotni kredytobiorcy tj. H., M. i T. S. (1) w dacie zawarcia umowy kredytu byli konsumentami. Status obecnych kredytobiorców – powodów na datę zawarcia umowy kredytu nie ma znaczenia skoro to nie oni byli wówczas stroną umowy, a na datę przejęcia długu nie ma znaczenia, skoro dla oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami istotny jest stan z chwili zawarcia umowy.

Sąd I instancji podzielił stanowisko powodów, że postanowienia umowy - § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowy, w których bankowi przyznano uprawnienie do jednostronnego regulowania wysokości kwoty wypłaconego kredytu i rat kredytu waloryzowanego kursem (...) poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna/sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości tzw. spreadu (różnica między kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej) przy pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek wpływu i bez wskazania w umowie sposobu ustalania kursów walut, rażąco narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami (art. 385¹ § 1 k.c.). Zapisy umowy odwołujące się do kursu kupna/sprzedaży dla dewiz obowiązującego w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów są niejasne i niezrozumiałe. Z umowy nie wynika, w jaki sposób ustalana jest tabela kursów banku. Nie było to również wyjaśnione kredytobiorcom, jako konsumentom, na etapie zawierania umowy. Ustalona

w odniesieniu do § 13 ust. 8 umowy okoliczność, że powodowie, a wcześniej pierwotni kredytobiorcy zawierając umowę kredytu mieli możliwość zmiany numeru rachunku rozliczeniowego określonego w § 13 ust. 1 umowy, z którego dokonywana była spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek – w świetle dokonanych w sprawie okoliczności faktycznych – nie miała znaczenia w kontekście oceny rażącego naruszenia interesów konsumenta. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że możliwość jednostronnej zmiany rachunku, dotyczyła wyłącznie konta obsługiwanego w walucie polskiej. Powodowie jako kredytobiorcy, a wcześniej ich poprzednicy, nie mieli możliwości jednostronnej zmiany rachunku na konto walutowe. A tylko prowadzenie takiego rachunku, z którego bezpośrednio byłaby potrącana kwota zadłużenia w (...), chroniłoby powodów przed negatywnymi następstwami zmiany kursu tej waluty. Co istotne, chcąc zmienić rachunek na walutowy powodowie zobowiązani byli uzyskać zgodę pozwanego i wprowadzić ją na podstawie aneksu do umowy. Znaczące jest także to, że możliwość ta – w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy była czysto hipotetyczna – zarówno bowiem powodom, a wcześniej pierwotnym kredytobiorcom – nie przedstawiono informacji o możliwości wprowadzenia takiej zmiany w umowie. Fakt ten, podniesiony został bowiem przez stronę pozwaną dopiero w toku postępowania w niniejszej sprawie.

Zarówno § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowy, stanowi klauzulę niedozwoloną (art. 358¹ pkt 20 k.c.). Zastrzeżenie na rzecz banku możliwości jednostronnego kształtowania kursu sprzedaży (...) wiąże się z możliwością uzyskania przez bank dodatkowego wynagrodzenia wynikającego z tzw. spreadu poprzez możliwość podwyższenia rat spłaty kredytu. Z kolei zastrzeżenie na rzecz banku możliwości jednostronnego kształtowania kursu kupna (...) dla wypłaty kredytu wiąże się z możliwością wypłaty przez bank mniejszych środków w PLN.

Twierdzenia pozwanego, że kurs banku miał charakter rynkowy, a tym samym nie mógł prowadzić do rażącego naruszenia interesów konsumenta są irrelewantne. Przy ocenie abuzywności klauzul umownych nie chodzi bowiem o to, w jaki sposób umowa ostatecznie była wykonywana, tylko o to, jakie uprawnienia przyznawała jednej ze stron. Umowa kredytu zawarta 13 lipca 2007 r. przyznawała pozwanemu uprawnienia do jednostronnego kształtowania kursu waluty wymiennej w sposób znany tylko centrali banku, nie znany nawet pracownikom obsługującym ten produkt.

§ 13 ust. 7 umowy rażąco narusza interesy konsumenta również z tego powodu, że ustala, że raty kredytu będą pobierane w PLN stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w (...), przy zastosowaniu kursu sprzedaży obowiązującego w (...) SA, podczas gdy § 5 ust. 4 umowy dla wypłaty kredytu zastrzega kurs kupna (...). W obu przypadkach są to kursy korzystniejsze dla kredytodawcy. Kurs sprzedaży dla raty bowiem powoduje, że kredytobiorca musi zapewnić w PLN większą równowartość (...) celem spłaty raty, a kurs kupna (zawsze wyższy od kursu sprzedaży) przy wypłacie kredytu powoduje, że kredytodawca wypłaca niższą kwotę kredytu przeliczonego na PLN.

Ponadto pozwany poza ogólną informacją o ryzyku kursowym związanym z kredytem denominowanym nie zrealizował względem kredytobiorców obowiązków informacyjnych w zakresie skutków ciężącego na nich ryzyka kursowego. Nie ma przy tym znaczenia odebranie od pierwotnych kredytobiorców oświadczenia, zawartego we wniosku kredytowym i umowie kredytu, o standardowej treści, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjęli do wiadomości i zaakceptowali to ryzyko.

Powoduje to nierówność informacyjną stron, w której konsument dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego, już spłaconego w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku, co jest nie do zaakceptowania w świetle art. 385¹ k.c.

Prowadzi to do wniosku o rażącym naruszeniu interesów konsumentów. Przede wszystkim ze względu na dysproporcję stopnia zadłużenia wyrażonego w (...) względem zadłużenia wyrażonego w PLN. Sporna umowa określała wysokość kredytu w kwocie 268.790 CHF. Przyjmując taki sam kurs dla pierwszej transzy jak i drugiej pochodzącej z tej samej daty, łącznie powodom wypłacono 603.359,85 PLN. Na dzień 11 lipca 2018 r. powodom pozostało do spłaty 184.099,45 CHF, stanowiącej kapitał. W tym świetle zadłużenie powodów wynosiło na 11 lipca 2018 r., po 11 latach regularnego spłacania kredytu, 68% kwoty kredytu określonej w (...). Kwota pozostałego do spłaty zadłużenia wyrażona w (...)

stanowi zarazem równowartość około 685.862,50 PLN, przy przyjęciu średniego kursu (...) na poziomie 3,7255 zł na dzień 11 lipca 2018 r. Kwota ta przewyższa zatem kwotę wykorzystanego kredytu. Już tylko takie pobieżne wyliczenia wskazują, że umowa kredytu z uwagi na zastosowany mechanizm denominacyjny prowadzi do skutków dla powodów rażąco niekorzystnych. Przyjęty w umowie mechanizm denominacyjny skutkuje nieusprawiedliwioną dysproporcją praw i obowiązków stron umowy na niekorzyść powodów, powodującą niekorzystne ukształtowanie ich sytuacji ekonomicznej oraz ich nierzetelne traktowanie.

W konsekwencji zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c., powodowie nie byli związani ww. niedozwolonymi postanowieniami umownymi. Wyeliminowanie § 5 ust. 4 i § 13 ust. 7 umowy z umowy kredytu natomiast powoduje, że bez tych klauzul umowa nie może zostać utrzymana w mocy, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Brak podstaw do zastąpienia powstałej w umowie luki innymi regulacjami. W polskim systemie prawnym nie ma przepisu o charakterze dyspozytywnym, który mógłby zastąpić zakwestionowane postanowienia umowy stron. Niemożliwe było, w szczególności, zastosowanie art. 358 k.c. ponieważ przepis ten w omawianym brzmieniu wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. i już z tego powodu nie znajdzie zastosowania do umowy zawartej przed tym dniem. Niedozwolony charakter postanowień wprowadzających do umowy indeksację, jako postanowień określających główne świadczenia stron (art. 385¹ § 1 k.c.) - główny przedmiot umowy (art. 4 ust. 2 dyrektywy), prowadzić musi do wniosku o nieważności umowy.

Mając powyższe na względzie Sąd ustalił podstawy do stwierdzenia nieważności umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. łączącej powodów z pozwanym z uwagi na zawarte w niej niedozwolone klauzule umowne, po których wyeliminowaniu umowa nie może zostać utrzymana w mocy.

Powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu, pomimo, że jednocześnie wytoczyli powództwo o zapłatę w związku z nieważnością tejże czynności.

Wobec powyższego uznając, że powodowie wykazali interes prawny i przesłanki materialnoprawne pierwszego z żądań, Sąd w pkt 2 wyroku ustalił, że umowa kredytu z 13 lipca 2007 r. łącząca powodów i pozwanego bank (...) S.A. jest nieważna.

Orzeczenie o świadczeniu pieniężnym od pozwanej na rzecz powoda Sąd oparł na art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., uznając, że uiszczony przez powoda na rzecz pozwanej na podstawie nieważnej umowy kapitał kredytu stanowią podlegające zwrotowi w reżimie bezpodstawnego wzbogacenia świadczenie nienależne.

Sąd uznał, że zarzut przedawnienia roszczenia powodów jest w całości bezskuteczny.

Tak samo Sąd ten uznał za bezskuteczny podniesiony przez pozwanego zarzut z art. 5 k.c.

Mając na względzie powyższe oraz wobec ustalenia, że w małżeństwie powodów od 2016 r. panuje ustrój rozdzielności majątkowej, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 1/2 kwoty 401.628,49 zł stanowiącej sumę świadczeń wynikających z umowy kredytu (401.520,62 zł rat kapitałowo – odsetkowych i 7,87 zł odsetek karnych), tj. po 200.764,24 zł odpowiednio na rzecz powódki B. S. (1) w pkt 3 wyroku i powoda M. S. (1) w pkt 4 wyroku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 października 2018 r. – zgodnie z żądaniem pozwu – tj. od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu stronie pozwanej (co miało miejsce 11 października 2018 r.). Kwota ta zgodnie z przepisami k.r.o. nie stanowi bowiem własności łącznej powodów i wobec tego brak podstaw do zasądzenia jej łącznie na ich rzecz, jako małżonków.

O odsetkach od zasądzonego roszczenia Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. Zasadne było zasądzenie odsetek od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu.

Nie zasługiwało na uwzględnienie roszczenie powodów o zasądzenie od pozwanego 100 zł za wydanie zaświadczenia banku z 13 lipca 2018 r., stąd też, przedmiotowe żądanie, jako niewykazane przez powodów, należało oddalić, o czym Sąd orzekł w pkt 5 wyroku.

Wobec uwzględniania roszczeń głównych Sąd nie orzekał w sprawie o roszczeniach ewentualnych.

Podobnie nie zasługiwały na uwzględnienie roszczenia ustalenia nieważności umów dodatkowych, od zawarcia których – w ich ocenie - pozwany warunkował udzielenie kredytu na mocy umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. Z tych przyczyn roszczenie to podlegało oddaleniu w pkt 5 wyroku.

O kosztach procesu w pkt 6 wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c.

Wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności oddalono na podstawie art. 333 § 3 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżył w części, tj. w zakresie punktu 2,3,4 oraz 6 pozwany zarzucając:

naruszenie przepisów postępowania, tj.

1) art. 203 § 4 k.p.c. polegające na błędnym uznaniu, że cofnięcie pozwu przez powoda było niedopuszczalne i w związku z tym na podstawie art. 380 k.p.c. skarżący wniósł o rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 13 września 2019 r. uznającego dokonane przez powoda cofnięcie pozwu za niedopuszczalne, przez jego uchylene i umorzenie postępowania wobec pozwanych H., T. oraz M. S. (3).

2) art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przeprowadzeniu dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny dowodów oraz braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego w postaci: a) zeznań pozwanej H. S. (2), b) zeznań powodów, c) Wniosku o zmianę rachunku do spłaty z dnia 10 października 2017 r., d) Aktu notarialnego rep. A nr (...) umowa majątkowa małżeńska z dnia 9 grudnia 2016 r., e) Aktu notarialnego rep. A nr (...) umowa o zniesienie współwłasności z dnia 4 kwietnia 2018 r. i w konsekwencji błędne przyjęcie, że (i) kredyt spłacany był po połowie przez T. S. (2) oraz powoda M. S. (4), (ii) powód M. S. (4) jest bezpodstawnie zubożony względem Banku co do kwoty 200.764,24 zł wraz z odsetkami, ((...)) że bezpodstawnie zubożeni nie są T. S. (2), H. S. (2) i M. S. (3), mimo, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że dokonywali spłat na rzecz Banku, choć powodowie nie wykazali w jakich dokładnie datach i w jakim zakresie (iv) powódka B. S. (2) jest bezpodstawnie zubożona względem Banku co do jakiegokolwiek kwoty, w tym kwoty 200.764,24 zł wraz z odsetkami;

3) art. 233 § k.p.c. polegające na przeprowadzeniu dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny dowodów oraz braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego w postaci: a) Umowy kredytu, b) Umowy o przystąpienie do długu z dnia 18 kwietnia 2018 r., c) zeznań powoda i w konsekwencji - błędne przyjęcie że powodowie nie otrzymali informacji, jaki kurs będzie stosowany przy spłacie raty;

4) art. 233 § k.p.c. polegające na przeprowadzeniu dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny dowodów oraz braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego w postaci: a) Umowy kredytu, b) Zeznań świadka Z. P., c) Wniosku o zmianę rachunku do spłaty z dnia 10 października 2017 r., d) Pisma okólnego nr (...) z dnia 19 czerwca 2006 r. zmieniająca pismo okólnie w sprawie wprowadzenia procedury produktowej „Kredyt Mieszkaniowy (...) hipoteczny” wraz z załącznikiem nr 2 w postaci wzoru umowy kredytu (...) hipoteczny i w konsekwencji - błędne przyjęcie że: (i) na gruncie Umowy kredytu nie było możliwości spłaty w walucie kredytu, tj. bezpośrednio w (...), (ii) przewidziana w § 13 ust. 8 Umowy kredytu możliwość zmiany rachunku bankowego do spłaty „dotyczyła wyłącznie konta złotówkowego, a nie w walucie obcej”;

5) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 278 k.p.c. oraz art 2352 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczności podane w odpowiedzi na pozew i sprecyzowane w piśmie procesowym pozwanego z dnia 10 lutego 2020 r. jako zbędnego, podczas gdy okoliczności objęte tezą dowodową, na którą dowód ten został zgłoszony dotyczą istotnych kwestii i zagadnień mających kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy,

w szczególności oceny rynkowego charakteru kursów kupna i sprzedaży (...) publikowanych w Tabeli kursów walut w dacie zawierania Umowy kredytu, według których dochodziło do przeliczania świadczeń stron w ramach Umowy kredytu oraz rynkowego charakteru metodologii stosowanej przez Bank przy ustalaniu wartości tych kursów, a w konsekwencji weryfikacji czy w dacie zawierania Umowy kredytu kwestionowane postanowienia przeliczeniowe zawarte w Umowie kredytu w zakresie odwołującym się do Tabeli kursów walut Banku stanowiły postanowienia niedozwolone,

6) art. 189 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie skutkujące uznaniem, że powodowi przysługiwał interes prawny w powództwie o ustalenie,

naruszenie prawa materialnego:

7) art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385² k.c. polegające na ich błędnej wykładni i zastosowaniu skutkującej uznaniem, że postanowienia § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy kredytu w zakresie odwołującym się do Tabeli kursów walut Banku kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy konsumenckie (a w konsekwencji stanowią postanowienia abuzywne), podczas gdy prawidłowa wykładnia norm zawartych w ww. przepisach dokonana na gruncie okoliczności faktycznych sprawy prowadzi do wniosku, że:

a) przesłanka dotycząca naruszenia dobrych obyczajów oraz przesłanka rażącego naruszenia interesów konsumenta mają odmienny zakres znaczeniowy, rodzący konieczność precyzyjnego wskazania przez sąd jakie konkretne „dobre obyczaje” zostały naruszone i dlaczego naruszenie interesów konsumenckich w konkretnym przypadku ma charakter „rażący” (konieczność dokonania przez sąd gradacji tj. ustalenia stopnia naruszeń i wyjaśnienia przyczyn uznania, że w konkretnej sytuacji naruszenia te mają charakter rażący),

b) ocena tego, czy w konkretnym przypadku doszło do naruszenia dobrych obyczajów i jednocześnie interesów konsumenta wymaga ustalenia tego, jak wyglądałaby sytuacja prawna konsumenta w dacie zawierania Umowy Kredytu, gdyby kwestionowane postanowienia nie zostały w umowie zastrzeżone, a w ich miejsce miałyby zastosowanie dyspozytywne przepisy prawa, w ocenie pozwanego Sąd I instancji nie zastosował się do powyższych reguł wykładni, co doprowadziło do błędnej oceny, że kwestionowane przez powoda postanowienia zawierające denominacyjne klauzule przeliczeniowe odwołujące się do Tabeli kursów stanowią niedozwolone postanowienia umowne;

8) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 65 k.c. polegające na ich błędnej wykładni i uznaniu, że konsekwencją stwierdzenia niedozwolonego (abuzywnego) charakteru postanowień § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy kredytu jest nie tylko bezskuteczność tych postanowień, ale także nieważność Umowy kredytu w całości, podczas gdy właściwa wykładnia ww. przepisów prowadzi do wniosku, że skutkiem stwierdzenia niedozwolonego charakteru ww. postanowień jest to, że Umowa w tym zakresie nie wiąże powoda, jednak strony są związane Umową kredytu w pozostałym zakresie i w tym zakresie Umowa nadal obowiązuje;

9) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 3 pr. bank. i art. 358 § 2 k.c. oraz art. 65 k.c. polegające na ich niezastosowaniu wskutek błędnego uznania, że Umowa Kredytu pozbawiona abuzywnych (bezskutecznych) klauzul denominacyjnych w zakresie odwołującym się do Tabeli kursów walut Banku § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy kredytu nie może być wykonywana, pomimo tego, że Umowa może i powinna być dalej wykonywana jako umowa o kredyt denominowany bezpośrednio w walucie Kredytu (...);

10) art. 5 k.c. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że działanie strony powodowej nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu tego przepisu,

11) art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. i art. 411 pkt 1 k.c. oraz art. 6 k.c. polegające na ich błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu wskutek uznania, że strona powodowa jest bezpodstawnie wzbogacona względem Banku i to w zakresie, w jakim uznał to Sąd Okręgowy.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania w obu instancjach, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Ponadto skarżący wniósł o rozpoznanie przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia Sądu I instancji, które nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, w postaci wydanego na rozprawie postanowienia z 29 maja 2020 r. o oddaleniu wniosku Banku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego poprzez zmianę tego postanowienia oraz dopuszczenie i przeprowadzenie przez Sąd II instancji dowodu opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomii ze specjalnością w zakresie bankowości i rynków walutowych na fakt: a) czy stosowanie dwóch różnych rodzajów kursów walut (tj. kursu kupna i kursu sprzedaży) oraz czy stosowanie marży (spreadu) przy dokonywaniu wymiany walutowej przez uczestników rynku walutowego jest zjawiskiem powszechnym funkcjonującym nie tylko na rynku bankowym, ale również rynku kantorów oraz kantorów internetowych, a także w ramach kursów publikowanych przez(...), b) czy kursy sprzedaży waluty dla pary walut (...)/PLN oraz kurs kupna dla pary walut (...)/PLN z Tabeli kursowej (...) S.A. zarówno w dacie zawarcia Umowy kredytu, na dzień wypłaty poszczególnych transz kredytu oraz spłaty rat kapitałowo-odsetkowych kredytu, można uznać za rynkowe (tj. uwzględniające uwarunkowania i mierniki rynkowe takie jak wysokość kursów spot, marża etc.), przy czym ocena rynkowego charakteru kursów dla pary walut (...)/PLN stosowanych do przeliczeń walutowych na etapie zawarcia Umowy kredytu, wypłaty transz kredytu oraz spłaty rat kredytu powinna nastąpić również poprzez odpowiedź biegłego pytania: # jak kształtowały się kursy kupna (...) i kursy sprzedaży (...) określone w Tabelach kursów walut Banku (odpowiednio na dzień zawarcia Umowy kredytu dzień wypłaty kredytu oraz na dzień spłaty poszczególnych rat kredytu) w porównaniu z kursami kupna i sprzedaży (...) stosowanymi/publikowanymi przez inne banki komercyjne, które miały w swej ofercie kredyty/pożyczki denominowane/indeksowane do (...) (np. Bank (...) SA, (...) Bank SA, (...) Bank (...) SA, (...) S.A. oraz (...) SA)? - proszę o dokonanie charakterystyki porównawczej tych kursów z podaniem kwotowej i procentowej różnicy wartości tych kursów; # jak kształtowały się kursy kupna (...) i kursy sprzedaży (...) określone w Tabelach kursów walut Banku (odpowiednio na dzień zawarcia Umowy kredytu, dzień wypłaty transz kredytu oraz na dzień spłaty poszczególnych rat kredytu) w porównaniu z kursami średnimi franka szwajcarskiego NBP (Tabela A) oraz kursami kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego (...)(Tabela (...))? - proszę o dokonanie charakterystyki porównawczej tych kursów z podaniem kwotowej i procentowej różnicy wartości tych kursów; o także -jedynie na wypadek uznania przez Sąd, że postanowienia Umowy kredytu odsyłające do Tabel kursów stanowią niedozwolone postanowienia umowne - c) obliczenia wysokości i struktury zadłużenia kredytobiorcy z tytułu Umowy kredytu z uwzględnieniem przy rozliczeniach świadczeń stron z Umowy kredytu średnich kursów publikowanych przez (...)Bank (...)w Tabeli (...) oraz kursów rynkowych.

W piśmie procesowym z 8 lutego 2022 r. pozwany podniósł **zarzut zatrzymania** świadczeń powodów na rzecz Banku z tyt. umowy kredytu w zakresie kwoty 401.528,48 zł do czasu zaoferowania przez stronę powodową zwrotu lub zabezpieczenia roszczenia Banku o zwrot kwoty 143.938,79 (...) oraz 277.151,37 zł wypłaconych w związku z zawartą umową kredytu i wniósł o przeprowadzenie dowodu z pisma do każdego z powodów z 7 lutego 2022 r. z załącznikami i potwierdzeniem doręczenia na fakt złożenia i doręczenia im oświadczenia o wykonaniu prawa zatrzymania.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości i o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zasadnicze zarzuty i wnioski apelującego nie zasługiwały na uwzględnienie.

Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 203 § 4 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Pismem z 4 lipca 2019 r. powodowie powołując się na art. 203 § 1 k.p.c. cofnęli w całości pozew w stosunku do pozwanych: H., M. i T. S. (1) wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, wnosząc o umorzenie w stosunku do nich postępowania. W reakcji na powyższe pozwany w piśmie procesowym z 6 sierpnia 2019 r. podtrzymał swój wniosek o oddalenia powództwa

utrzymując, że między pozwanymi zachodzi współuczestnictwo konieczne. Na rozprawie 13 września 2019 r. strona powodowa na piśmie cofnęła oświadczenie o cofnięciu pozwu w stosunku do ww. pozwanych w zakresie roszczenia o ustalenie, precyzując, że roszczenie o ustalenie kieruje także przeciwko tym pozwanym, a w pozostałym zakresie wyłącznie wobec pozwanego banku. Na rozprawie tego dnia Sąd uznał cofnięcie pozwu w stosunku do pozwanych H., M. i T. S. (1) za niedopuszczalne. Podniesiony przez skarżącego zarzut jest bezprzedmiotowy o tyle, że w punkcie 1. zaskarżonego wyroku Sąd I instancji umorzył postępowanie w stosunku do pozwanych H., M. i T. S. (1). W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyjaśnił, że podstawą tego rozstrzygnięcia było uznanie, że wobec ustalenia, że w sprawie doszło do przejęcia długu, pierwotni kredytobiorcy, od 18 kwietnia 2018 r. utracili legitymację do występowania w sprawie. Wyrok w tym zakresie nie został zaskarżony i jest prawomocny. Postanowienie wydane zatem na rozprawie 13 września 2019 r. jest więc pozbawione znaczenia. W konsekwencji brak jest podstaw do jego rozpoznania na podstawie art. 380 k.p.c.

Kwestia uczestnictwa wymienionych wyżej pozwanych podlegała rozważaniom jedynie w kontekście zarzutu o współuczestnictwo konieczne. Jednak ten zarzut również jest bezzasadny. 16 kwietnia 2018 r. pozwany bank, poprzednicy prawni powodów H. S. (1), M. S. (2) i M. S. (2) oraz powodowie zawarli umowę zatytułowaną „umowa o przystąpienie do długu”. W umowie tej wskazano, że zostaje ona zawarta celem przystąpienia powodów do umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. jako kredytobiorców solidarnie z dotychczasowymi kredytobiorcami (§2 ust. 1 pkt 2). W umowie tej powodowie oświadczyli, że przystępują do umowy kredytu na zasadach strony tej umowy i przejmują z tego tytułu wszystkie prawa i obowiązki, jakie z niej wynikają, a przede wszystkim przejmują solidarną odpowiedzialność za spłatę całego zadłużenia w kwotach i terminach wynikających z umowy kredytu wspólnie z dotychczasowym kredytobiorcą. W tym momencie stan zadłużenia wynosił 186.445,28 CHF z kwoty kredytu wynoszącej 268.790 CHF (82.344,72 CHF zostało już spłacone). 18 kwietnia 2018 r. między pozwanym a powodami i pierwotnymi kredytobiorcami zawarta została umowa o zwolnienie z długu. Na jej podstawie pozwany całkowicie zwolnił H., M. i T. S. (1) ze spłaty zobowiązania pozostałego wg stanu na ten dzień z tytułu udzielonego kredytu hipotecznego na podstawie umowy z 13 lipca 2007 r., jednocześnie całkowitą odpowiedzialność za spłatę długu z tej umowy przejęli powodowie. Według stanu na dzień zawarcia tej umowy stan zadłużenia z tytułu kapitału określony został na 268.790 CHF. W tym samym dniu pozwany bank zawarł z powodami aneks nr (...), którego przedmiotem była przede wszystkim zmiana umowy poprzez zwolnienie z długu współdłużników solidarnych. Na podstawie tego dokumentu jako strona umowy kredytu oznaczeni zostali wyłącznie powodowie. W art. 1 ust. 2 aneksu strony oświadczyły, że zachowana zostaje tożsamość i ciągłość wierzytelności wynikającej z umowy z 13 lipca 2007 r. Wcześniej, bo 4 kwietnia 2018 r. powód M. S. (1) stał się właścicielem całej nieruchomości, na której sfinansowanie zaciągnięto kredyt w pozwanym banku. W świetle powyższego nie budzi wątpliwości, że doszło do przejęcia długu w rozumieniu art. 519 k.c. wynikającego z zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu z 13 lipca 2007 r. przez powodów: M. i B. S. (1). W tych okolicznościach natomiast współuczestnictwo konieczne o stronie pozwanej nie zachodzi z uwagi na przepis art. 524 § 1 k.c., zgodnie z którym przejmującemu dług przysługują przeciwko wierzycielowi wszelkie zarzuty, które miał dotychczasowy dłużnik, z wyjątkiem zarzutu potrącenia z wierzytelności dotychczasowego dłużnika. Dotyczy to zatem wszelkich zarzutów odwołujących się do treści umowy a więc zarzutu jej nieważności czy jej sprzeczności z ustawą lub zasadami współżycia społecznego. Takie zarzuty bowiem przysługiwały dotychczasowemu dłużnikowi w chwili przejęcia długu.

Czynność zwalniającego przejęcia długu prowadzi z reguły do uznania niewłaściwego przejmowanego długu, w związku z czym następuje przerwanie biegu przedawnienia. W odróżnieniu od umowy cesji, w której dłużnik nie bierze udziału, w przypadku umowy zwalniającego przejęcia długu mamy do czynienia z oświadczeniem wiedzy (wyrazem świadomości) dotychczasowego i nowego dłużnika o istnieniu przejmowanego długu. (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 czerwca 2018 r. I ACa 1298/17).

Przywołane w apelacji orzeczenia Sądu Najwyższego nie przystają do realiów sprawy, stąd nie mogą znaleźć zastosowania. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1993 r. III CZP 71/93 została wydana na tle konieczności współuczestniczenia aktualnych stron umowy w procesie o ustalenie nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Sąd Najwyższy wskazał w niej, że po stronie pozwanej współuczestnictwo konieczne pozostałych

wspólników zachodzi w procesie o ustalenie nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością toczącym się z powództwa wspólnika przeciwko tej spółce. Z kolei w uchwale z dnia 17 września 1969 r. III CZP 65/69 Sąd Najwyższy wskazał, że dochodzone wyłącznie przeciwko wszystkim kontrahentom umowy może być roszczenie osoby trzeciej z art. 59 k.c. o uznanie umowy za bezskuteczną. Przepis art. 59 k.c., który nadaje osobie trzeciej prawo żądania uznania przez sąd za bezskuteczną wobec niej umowy pod warunkiem, że wykonanie tej umowy czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu tej osoby, oraz pod warunkiem, że strony zawierające tę umowę o roszczeniu osoby trzeciej wiedziały, chyba że umowa była nieodpłatna, bez wątpienia nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia. Zostały one poczynione na podstawie wszechstronnych rozważań całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, którego ocena, przeprowadzona w pisemnym uzasadnieniu wyroku, jest pełna, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

Ustalenia te nie zostały w przekonujący sposób podważone w apelacji. Sformułowane w tym zakresie zarzuty sprowadzają się do przedstawienia przez skarżącego własnej, korzystnej dla niego wersji stanu faktycznego, opartej o odmienną ocenę mocy i wiarygodności poszczególnych dowodów. Nie jest to jednak wystarczające do skutecznego postawienia zarzutów błędnych ustaleń faktycznych.

Analiza omawianych zarzutów prowadzi również do wniosku, że w istocie nie odnoszą się one do ustaleń faktycznych, ale raczej stanowią próbę zakwestionowania poprawności przeprowadzonego przez sąd orzekający procesu subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod właściwe przepisy, co należy do sfery wykładni i stosowania prawa materialnego.

Z uwagi na treść art. 524 § 2 k.c. (przejmujący dług nie może powoływać się względem wierzyciela na zarzuty wynikające z istniejącego między przejmującym dług a dotychczasowym dłużnikiem stosunku prawnego, będącego podstawą prawną przejęcia długu; nie dotyczy to jednak zarzutów, o których wierzyciel wiedział) to, jakiej treści jest stosunek prawny między wcześniejszymi dłużnikami a ich następcami jest wobec wierzyciela (pozwanego Banku) obojętne. Z niczego bowiem nie wynika, aby miał o tym wiedzę. Stąd nie ma znaczenia, jakie są między tymi dłużnikami rozliczenia. Czyni to natomiast bezzasadnym podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.c. w zakresie dotyczącym rozważań, przez kogo spłacany był kredyt i w jakich dokładnie datach i w jakim zakresie spłat na rzecz Banku dokonywali: T., H. i M. S. (3).

Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego ustalenie Sądu I instancji, że zadaniem banku udzielającego kredytu było wyjaśnienie kredytobiorcom zasad, na jakich będzie ustalany kurs waluty obcej, tym bardziej, że był to kurs ustalany przez kredytodawcę. Tymczasem, w rzeczywistości, za wyjątkiem odesłania do „Tabeli kursów” obowiązującej w banku, pozwany nie wyjaśnił precyzyjnie, w jaki sposób i na jakich zasadach kursy te będą ustalone przez pozwanego bank. Co prawda pierwotna kredytobiorczyni H. S. (2) została przed zawarciem umowy ostrzeżona, że jakkolwiek kredyt walutowy wypada atrakcyjniej, to jednak jest on obarczony dodatkowym ryzykiem wynikającym ze spreadu walutowego, możliwego wzrostu kursu, czy też stawek referencyjnych. Jednak informacje te były ogólne i nie zostały poparte rzetelną analizą czy symulacją. W tych okolicznościach Bank nie sprostował w tym zakresie ciężącym na nim obowiązkom. Nie można zatem uznać by powodowie otrzymali rzetelną, ponadstandardową, dający kredytobiorcom pełne rozeznanie co do istoty transakcji informację, jaki kurs będzie stosowany przy spłacie raty. Nadto słusznie Sąd I instancji uznał, że twierdzenie pozwanego, że powodowie, a zwłaszcza powódka mając specjalistyczną wiedzę w zakresie bankowości i sama będąc pełnomocnikiem konsumentów w tzw. sprawach frankowych, świadomie przejęli dług z zamiarem podniesienia zarzutu nieważności umowy, nie ma o tyle znaczenia, że to pozwany bank przygotował i doprowadził do zawarcia umowy o przejęciu długu, które to przejęcie długu ma translatywny charakter, a zatem jako, profesjonalista w obrocie gospodarczym winien liczyć się z jego skutkami, w tym zgłaszaniem przysługujących pierwotnym kredytobiorcom zarzutom nieważności umowy, których również musiał być świadomy, gdyż wiedza w tym zakresie w roku 2018 była już powszechna.

Prawidłowo ustalił też Sąd I instancji, iż spłata rat kapitałowo–odsetkowych, zgodnie z brzmieniem umowy miała następować w walucie polskiej. Wynikało to z jednoznacznego brzmienia § 13 ust. 7, w którym ustalono, że spłata kredytu będzie następować w złotych poprzez potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorców w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów). Umowa stron przewidywała jedynie możliwość zapłaty w walucie innej niż polska zadłużenia przeterminowanego i odsetek (§ 19). Wówczas kwota wpłaty miała być przeliczana na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej według kursu kupna dla dewiz lub pieniędzy (w zależności od formy wpłaty) wg aktualnej Tabeli kursów Banku. W rzeczywistości zatem nie było zamiarem stron dokonywanie jakiegokolwiek wzajemnego obrotu walutą obcą.

Trudno zatem sam kredyt nazwać „walutowym” tylko z tego względu, że jego kwotę wyrażono w walucie obcej, skoro nastąpiło to wyłącznie dla potrzeb waloryzacji rzeczywistej kwoty kredytu, wypłacanej i spłacanej w walucie krajowej. Tego rodzaju kredyt, nazywany „denominowanym”, w swej istocie niczym nie różni się od kredytów tzw. „indeksowanych”, w których kwota kredytu wyrażona jest w złotych polskich, a następnie, dla potrzeb waloryzacji spłat, indeksowana do waluty obcej. Żadna z tych form nie może jednak być uznana za kredyt walutowy (zob. bliżej np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285 oraz z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159). Wbrew przy tym pogładowi skarżącego używanie w tym zakresie takiej czy innej nomenklatury (kredyt „walutowy” versus „złotowy”) pozostaje bez istotnego związku dla oceny charakteru zawartych w umowach kredytu postanowień, z punktu widzenia przepisów o ochronie konsumentów.

Prawidłowo Sąd I instancji uznał, że na uwzględnienie nie zasługiwał również wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z ekonomii ze specjalnością w zakresie bankowości. Przekonuje stanowisko tego Sądu, że okoliczności, które miałyby zostać wyjaśnione w opinii biegłego nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro ustalenie okoliczności, na które miał być przeprowadzony ten dowód nie miało znaczenia dla oceny ważności umowy zawartej przez strony tudzież ustalenia czy niektóre jej postanowienia miały charakter niedozwolony. Ustalenia ważności i włączenia do kontraktu klauzul abuzywnych dokonuje się bowiem w świetle treści umowy i jej celu, a nie z perspektywy sposobu jej wykonania. W umowie zaś nie ustalono, że kurs wymiany walut ma mieć charakter rynkowy. Przeprowadzenie tego dowodu nie mogło zatem podważyć oceny abuzywności przyjętego w umowie kredytowej mechanizmu ustalania kursów walut stosowanego przez pozwanego, jak i braku możliwości utrzymania umowy, tym bardziej, że kwestie te stanowią element oceny prawnej, która należy do Sądu. W związku z brakiem potrzeby uzupełnienia postępowania dowodowego również Sąd Apelacyjny pominął wymienione dowody, na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c.

Wbrew pogładowi apelującego, powodowie mieli oczywisty interes prawny, w rozumieniu przepisu art. 189 k.p.c., w żądaniu wydania w tym przedmiocie wyroku ustalającego. W innym wypadku w dalszym ciągu istniałby stan niepewności prawnej co do treści łączącego strony stosunku prawnego, co narażałoby powodów, jako kredytobiorców na dalsze możliwe potencjalnie spory sądowe. Sam wyrok zasądający na ich rzecz nienależne świadczenie, nawet jeżeli oparty zostałby na przesłance nieważności umowy, miałby charakter wiążący tylko w zakresie swojej sentencji i objętego nią roszczenia. W judykaturze przesądzone zostało, że na skutek upadku (stwierdzenia nieważności) umowy kredytu, zgodnie z teorią tzw. dwóch kondykcji, stronom przysługują dwa odrębne wzajemne roszczenia z tytułu zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń (art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c.), tzn. kredytobiorcom o zwrot przez bank dotychczas uiszczonych należności z tytułu spłat rat kredytu a bankowi o zwrot wypłaconej kwoty kredytu (uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, OSNC, z. 9 z 2021 r., poz. 56). Niewątpliwie kredytobiorcy mieli też interes w ustaleniu nieważności umowy chociażby z uwagi na istnienie zabezpieczenia w postaci hipoteki zwykłej w wysokości 286.790 CHF zabezpieczającej spłatę kapitału oraz hipoteki kaucyjnej do kwoty 64.510 CHF zabezpieczającej spłatę odsetek ustanowionej na ich nieruchomości w K., ul. (...), działka nr (...).

Nie doszło także do naruszenia przez sąd orzekający innych przepisów procedury cywilnej.

Podobnie, nie doszło także do naruszenia przez Sąd I instancji któregokolwiek z powołanych w apelacji przepisów prawa materialnego, przede wszystkim przez uznanie nieważności przedmiotowej umowy kredytu.

Z zarzutów podniesionych przez powodów (k.1112) Sąd I instancji uznał jedynie zarzuty dotyczące klauzul abuzywnych. Stanowisko tego Sądu jest prawidłowe, przy czym Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne wnioski Sądu I instancji co do bezzasadności zarzutów od punktu a do punktu f, (twierdzeniach o nieważności umowy kredytu na podstawie art. 58 § 1 k.c. z powodu: a) naruszenia art. 69 ust. 1 prawa bankowego i art. 3581 § 5 k.c., b) naruszenia zasady określoności świadczenia, c) naruszenia obowiązków informacyjnych, d) naruszenia zasad współżycia społecznego, e) naruszenia zasady walutowości, f) stosowania nieuczuciowych praktyk rynkowych, g) zastosowania abuzywnych postanowień umownych). Dodatkowo odnośnie punktu f podkreślenia wymaga, że stanowisko powodów było tym bardziej bezzasadne, gdy się uwzględni, że przejęcie długu wynikającego z umowy kredytu nastąpiło w 2018 r. a więc już po uwolnieniu w 2015 r. kursu franka i jego znaczącym wzroście do wartości złotego.

Nieważnością zatem, co wymaga podkreślenia, jest objęta ta część zobowiązania, która pozostała po przeprowadzeniu procesu eliminacji z umowy klauzul niedozwolonych. Ostatecznie bowiem Sąd I instancji prawidłowo uznał, że nie może być w realiach sprawy mowy o nieważności bezwzględnej, ex lege, z uwagi na wady konstrukcyjne samej umowy, czy też na podstawie art. 58 § 2 k.c. i w tej części jego rozważania nie budzą zastrzeżeń.

Na wstępie należy zauważyć, że prawna ocena różnych aspektów związanych z kredytami tzw. walutowymi (tzn. indeksowanymi lub dominowanymi do waluty innej niż waluta kraju kredytobiorcy) podlegała ewolucji, wraz z narastającymi problemami związanymi z ekspozycją tego rodzaju kredytów na znaczne perturbacje rynku walutowego w związku z kryzysem finansowym z lat 2008 – 2011, a w szczególności z osłabieniem się walut rodzimych, w tym złotego, w stosunku do walut kredytów, przede wszystkim franka szwajcarskiego (po uwolnieniu jego kursu). Związane to także było z faktem, że problematyka ta dotyczyła nie tylko uregulowań prawa krajowego, ale także wiążących państwa członkowskie UE rozwiązań, dotyczących ochrony konsumentów, na gruncie prawa europejskiego, w tym przede wszystkim przyjętych w przepisach Dyrektywy Rady(...) z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Z natury rzeczy ewolucja taka dotyczyła także stanowiska judykatury, co pozwala stronom, także w rozpoznawanej sprawie, na odwoływanie się do odmiennych, korzystnych dla nich linii i kierunków orzecznictwa sądów krajowych. Niemniej, z biegiem czasu, szczególnie w związku z zapadaniem kolejnych wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przesądzone zostało, w jakich zasadniczych kierunkach powinna podążać wykładnia i stosowania prawa sądów krajowych w sprawach dotyczących różnych pojawiających się kwestii związanych z kredytami tzw. walutowymi. W związku z tym dotychczasowa wykładnia, wynikająca z niektórych poprzednich orzeczeń sądów, w znacznym zakresie straciła na znaczeniu. Dotyczy to także zagadnień, które pojawiły się na gruncie rozpoznawanego sporu, a które prawidłowo, zgodnie z wytycznymi (...) oraz utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, zostały rozstrzygnięte przez sąd I instancji w zaskarżonym wyroku. I tak, przesądzone obecnie zostało, że tego rodzaju walutowe klauzule indeksacyjne, jakie przyjęto w umowach stron, obejmujące ustalenie wysokości samego świadczenia a także sposób przeliczenia spłat kredytu z polskich złotych na walutę obcą, lub odwrotnie, określają świadczenie główne stron umowy, w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 k.c., stanowiąc przedmiotowo istotny element umowy kredytu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, LEX nr 2642144, z dnia 9 maja 2019 r. w sprawie I CSK 242/18, Legalis nr 1117668, z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382, z dnia 2 czerwca 2021 r. w sprawie I (...) 55/21, LEX nr 3219740 itd., a także wyroki (...): z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13 oraz z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16).

Nie ulega przy tym wątpliwości, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, że w umowie stron postanowienia dotyczące sposobu indeksacji (czy też raczej – denominacji) zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. Polegało to na tym, że przy przeliczaniu świadczeń, zarówno określających kwotę wypłacanego kredytu w walucie krajowej, jak i wysokość spłaty rat kredytowych odwołano się tam do kursów wymiany, obowiązujących „zgodnie z aktualną Tabelą kursów obowiązującą w (...) S.A.”, ustalanych wyłącznie przez pozwanego, bez wskazania jakichkolwiek obiektywnych parametrów ekonomicznych, rynkowych itp., mogących wpływać na wysokość kursu.

Z kolei utrwalona w orzecznictwie jest wykładnia, zgodnie z którą postanowienia umowne, uzależniające warunki waloryzacji (indeksacji) świadczenia pieniężnego wyłącznie od woli banku należy uznać za nieuczciwe (niedozwolone, abuzywne) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta – kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przede wszystkim przez wykorzystywanie pozycji dominującej przedsiębiorcy i naruszanie równowagi kontraktowej. Dotyczy to w szczególności odwołania się, jak w rozpoznawanej sprawie, w klauzuli umownej do kursów walut zawartych w tabeli banku, bez wskazania ograniczeń umownych w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Tego rodzaju klauzule uznaje się za nietransparentne, pozostawiające pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczające kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszające równorzędność stron (por. np. wyrok (...) z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20 a także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 września 2016 r. w sprawie II CSK 750/15, LEX nr 2182659, z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330, z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, OSP, z. 12 z 2019 r., poz. 115, z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, OSNC, z. 7-8 z 2020 r., poz. 64, z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18, LEX nr 2771344 itp.).

Dodać należy, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

Bez istotnego znaczenia jest zatem, w jaki sposób pozwany faktycznie ustalał kurs wymiany i czy w tym zakresie stosował się do obiektywnych kryteriów ekonomicznych (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17, OSNC, z. 1 z 2020 r., poz. 2).

Dla porządku jedynie można dodać, że abuzywności omawianych postanowień umownych nie mogło usunąć samo wejście w życie przepisów ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.165.984), zwanej też „ustawą antyspreadową”, mocą której m.in. znowelizowano przepisy art. 69 prawa bankowego (zob. bliżej w/w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17).

Prawidłowo w tej sytuacji uznał Sąd I instancji, że już z powyższych przyczyn postanowienia badanej umowy, dotyczące indeksowania kredytu do waluty obcej w postaci franka szwajcarskiego stanowiły klauzulę niedozwoloną (abuzywną), a więc niewiążącą powodów z uwagi na treść przepisu art. 385¹ § 1 k.c.

Dodatkowo podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, że abuzywność przedmiotowych postanowień umownych wynika także z niedochowania przez pozwanego banku wymagalnych od przedsiębiorcy obowiązków informacyjnych w stosunku do konsumenta, co do skutków i możliwych ryzyk związanych z zawarciem umowy, w której zobowiązanie zostaje powiązane z kursami obcej waluty.

Dla wykazania wywiązania się z tego obowiązku nie jest wystarczające przedstawienie oświadczenia kredytobiorcy, że zapoznał się z ryzykiem walutowym (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285).

W świetle treści postanowień Dyrektywy (...)w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, szczególnie wymienionego tam obowiązku zapewnienia konsumentowi faktycznej możliwości zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy, w orzecznictwie ukształtował się wzór minimalnych obowiązków, jakie ciążyą na przedsiębiorcy w stosunku do konsumenta, związanych z poinformowaniem go o treści oferty, w tym m.in. kredytu walutowego, i wynikających z jej przyjęcia ryzykach.

Przyjmuje się, że przewidziany w art. 4 ust. 2 dyrektywy (...)wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji.

W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej, co waluta, w której kredyt został zaciągnięty (indeksowany, denominowany), musi zostać zrozumiany przez konsumenta

zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych w całym czasie obowiązywania umowy (por. np. wyroki (...): z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16 oraz z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie C-776/19).

Nie było wystarczające odebranie od kredytobiorców oświadczenia o standardowej treści, że nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez (...) SA oferty kredytu w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganymi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż, a) w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, b) w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest wypłacany po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), c) w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, że w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty, poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych, zostali poinformowani, że w przypadku kredytu udzielanego w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut w złotych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA).

Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Wystawiał on bowiem na nieograniczone ryzyko kursowe kredytobiorcę, który nie miał wystarczającej (w stosunku do oczekiwanej kwoty kredytu) zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotówkowego (vide zeznania powodów), czego bank, jako profesjonalista, był świadom, oferując i szczególnie wspierając tego rodzaju produkt celem zwiększenia popytu na swoje usługi.

W takim stanie rzeczy przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada jedynie elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285 oraz z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18,). Konieczne byłoby przedstawienie kredytobiorcom historycznych wahań kursów waluty obcej w czasie równym temu, na jaki zawierana była umowa kredytu, a co najmniej od wprowadzenia pełnej wymiennalności złotego.

Nie można było w realiach sprawy przyjmować ani prognozować stabilności kursu franka szwajcarskiego. Wystarczy wskazać, że tylko podczas ostatnich 10 lat przed zawarciem umowy kurs ten podlegał wahaniom przekraczającym 210% (od 1,38 w dniu 22.10.1993 r. do 2,90 w dniu 20.09.2003 r., por. (...)) Kredytobiorcom należało zatem przedstawić mogące pojawiać się co najmniej w takim zakresie różnice w kursach oraz zaprezentować wynikające stąd symulacje możliwych zmian w wysokości zadłużenia kredytowego oraz spłacanej raty.

Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynika by obowiązek informacyjny został przez Bank wykonany w sposób ponadstandardowy, dający powodowi pełne rozeznanie co do istoty transakcji.

Niezależnie od tego, zważywszy na charakter i cel zawieranych umów, mających służyć zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkaniowych, banki, w przypadku kredytów konsumenckich, powinny rozważyć wprowadzenie „bezpieczników”, redukujących zakres ryzyka po stronie konsumentów, mogącego wynikać z nadmiernego wzrostu kursów walutowych bądź wręcz zrezygnować w obrocie konsumenckim z oferowania tego rodzaju produktów.

W zasadzie we wszystkich bowiem tego typu umowach chodziło o osoby osiągające dochody wyłącznie w walucie polskiej.

W konsekwencji prawidłowo uznał Sąd I instancji, że, w świetle treści zarówno art. 6 ust. 1 dyrektywy (...) jak i art. 385¹ § 1 k.c., klauzula walutowa (indeksacyjna, denominacyjna) podlegała w całości wyeliminowaniu z umowy kredytowej jako bezskuteczna ex lege i niewiążąca powodów, a w związku z tym winna być traktowana jako nigdy nie istniejąca (por. np. wyrok (...) z 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-154/15, wyroki Sądu Najwyższego: z 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i z 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, OSNC, z. 9 z 2021 r., poz. 56).

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że po wyeliminowaniu przedmiotowej klauzuli, umowa nie może dalej istnieć, jako pozbawiona istotnego przedmiotowo elementu konstrukcyjnego, co pociąga za sobą jej nieważność (we wskazanym wyżej znaczeniu).

Przede wszystkim, nie ma podstaw do przyjęcia, aby po eliminacji z umów elementu ryzyka walutowego umowy takie, jak ta zawarta z pierwotnymi kredytobiorcami i jednocześnie poprzednikami prawnymi powodów przez pozwanego mogły funkcjonować, jako umowy kredytu złotowego z jednoczesnym oprocentowaniem umownym, tzn. według stawki (...) stosowanej w obrocie wyłącznie dla kredytów walutowych. Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką (...), jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu

Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC, Nr 11 z 2016 r., poz. 134 oraz z 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18).

Nie zasługuje także na uwzględnienie argumentacja, zgodnie z którą wyeliminowanie niedozwolonej klauzuli walutowej (indeksacyjnej) powinno skutkować zastąpieniem jej, czy to na podstawie art. 65 § 2 k.c., czy to na podstawie powoływanych w apelacji przepisów prawa materialnego (przede wszystkim art. 358 § 2 k.c.), innymi postanowieniami, które pozwolą na utrzymanie ważności i kontynuowanie umowy kredytu.

W świetle celów dyrektywy (...) (w szczególności prewencyjnych i zniechęcających przedsiębiorców do stosowania niedozwolonych klauzul umownych) oraz wprowadzonych na jej podstawie adekwatnych uregulowań prawa krajowego o ochronie konsumentów utrwalilo się w judykaturze wykładnia, zgodnie z którą niedopuszczalne byłoby, bez wyraźnej zgody konsumenta, a tym bardziej wbrew jego woli, czy to na podstawie wykładni oświadczeń woli, zwyczajów, zasad słuszności, czy też przy zastosowaniu ogólnych przepisów o charakterze dyspozytywnym, zastępowanie przez sąd krajowy uznanych za nieuczciwe warunków umowy innymi postanowieniami, w celu utrzymania skuteczności (ważności) kontraktu, choćby nawet miało to nastąpić z korzyścią dla konsumenta (por. np. wyroki (...): z 14 marca 2019 r. w sprawie C-118/17, z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, z 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20 a także wyrok Sądu Najwyższego: z 7 listopada 2019 r. w sprawie IV CSK 13/19, LEX nr 2741776)

W szczególności, zważywszy iż artykuł 385¹ § 2 k.c. wyłącza stosowanie przepisu art. 58 § 3 k.c., omawiane nieuczciwe postanowienia indeksacyjne w kredytach walutowych nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym, opartym na przepisach kodeksu cywilnego, czy ustaw szczególnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18).

Oznacza to, że ustalając nieważność zawartych przez strony umów kredytowych Sąd I instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego i procesowego.

Można dodać, że przedstawiony wyżej, przyjęty przez Sąd Apelacyjny kierunek wykładni i stosowania prawa znalazł ostatnio jednoznaczne potwierdzenie w kolejnych orzeczeniach, zarówno (...), jak i Sądu Najwyższego (por. wyroki

(...): z 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20, LEX nr 3256973 oraz z 31 marca 2022 r. w sprawie C-472/20, Legalis nr 2678501, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 28 września 2021 r. w sprawie I (...) 74/21, LEX nr 3283262, z 26 kwietnia 2022 r. w sprawie II CSKP 550/22, (...) z 10 maja 2022 r. w sprawie II CSKP 285/22, LEX nr 3350106, z 13 maja 2022 r. w sprawie II CSKP 464/22, (...) oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lipca 2022 r. w sprawie I CSK 2912/22, (...)

Nietrafnie strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 5 k.c. Skoro – jak zostało ustalone – pozwany naruszył dobre obyczaje, które są elementem zasad współzycia społecznego, nie może zasłaniać się tym przepisem. Nadto z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa obrotu prawnego środkiem ochrony w procesie o ustalenie nieważności czynności prawnej nie może być wyłącznie sprzeczność takiego żądania z zasadami współzycia społecznego. Wreszcie odrzucenie takich konsekwencji zamieszczania przez banki w umowach z konsumentami klauzul abuzywnych wyeliminowałoby istotny z punktu widzenia praw konsumentów skutek odstraszający, o którego potrzebie wypowiedział się (...). Nadto słusznie Sąd I instancji wskazał, że podniesiony przez pozwanego zarzut w tym zakresie nie zasługiwał na uwzględnienie także z uwagi na fakt, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Tym samym, łącząca strony umowa kredytu i okoliczności stanu faktycznego dotyczące jej zawarcia winny być badane według stanu z dnia jej zawarcia, tj. 13 lipca 2007 r. Stąd też, podnoszone przez pozwanego fakty dotyczące dobrowolnego przejścia przez powodów zobowiązania z tej umowy oraz ich zorientowania w sytuacji kredytów hipotecznych denominowanych do waluty obcej nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, dotyczą bowiem roku 2018.

Jak już wyżej powiedziano, powodowie niebudzącymi wątpliwości dokumentami wykazali, że na poczet zobowiązań wynikających z umowy kredytu przed wszczęciem procesu zapłacili na rzecz pozwanego banku łącznie co najmniej kwoty zasądzone w zaskarżonym wyroku.

Natomiast, jak już wyżej wspomniano, w piśmie procesowym z 8 lutego 2022 r. pozwany zgłosił **zarzut wykonania prawa zatrzymania, który okazał się skuteczny**.

Spełnione zostały bowiem ku temu przesłanki wynikające z przepisów art. 497 k.c. w zw. z art. 496 k.c.

Przede wszystkim, umowę o kredyt bankowy należy zaliczyć do umów wzajemnych w rozumieniu art. 487 § 2 k.c. (zob. bliżej wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 2017 r. w sprawie II CSK 281/16, LEX nr 2294390, a także: L. Węgrzynowski, „Teoria salda czy teoria dwóch kondycji? Zasady rozliczeń z nieważnej umowy kredytu frankowego”, Przegląd Prawa Handlowego, nr 5 z 2021 r., str. 33 – 41 oraz B. Bajor i in., „Prawo bankowe. Komentarz do przepisów cywilnoprawnych”, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, str. 465 itp.).

Co prawda, verba lege, stricte odpowiednikiem świadczenia pieniężnego banku jest odpowiednie świadczenie pieniężne kredytobiorcy w postaci obowiązku zapłaty oprocentowania, prowizji i innych opłat (art. 69 prawa bankowego)

Niemniej, z punktu widzenia art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c. obowiązek zwrotu wykorzystanego kapitału jest - w relacji do obowiązku oddania środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy - czymś więcej niż zobowiązaniem do świadczenia wzajemnego (ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania czy wynagrodzenia), a nie czymś mniej, co uzasadnia zastosowanie tego przepisu także w tym przypadku (w celu zabezpieczenia roszczenia restytucyjnego banku) z odwołaniem do rozumowania a minori ad maius (por. uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r. w sprawie III CZP 11/20, OSNC, z. 6 z 2021 r., poz. 40 oraz uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21).

Skutkuje to w pierwszej kolejności zmianą zaskarżonego wyroku przez dodanie zastrzeżenia o uzależnieniu obowiązku zapłaty przez pozwanego zasądzonego od niego świadczenia od równoczesnego zwrotu na jego rzecz przez powodów wzajemnego nienależnego świadczenia z tytułu udzielonego kredytu.

Z kolei, skuteczne powołanie się na prawo zatrzymania pociąga za sobą ustanie po stronie zgłaszającego ten zarzut dłużnika opóźnienia w zapłacie dochodzonego przez wierzyciela świadczenia wzajemnego, co uchyla m.in. obowiązek uiszczania odsetek ustawowych za opóźnienie na podstawie art. 481 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2005 r. w sprawie IV CK 204/04, LEX nr 277849 oraz z 6 lutego 2015 r. w sprawie II CSK 359/14, LEX nr 1653744, a także: T. Wiśniewski, op. cit, str. 280 – 287).

Skoro pozwany złożył na ręce powodów skutecznie zarzut zatrzymania w piśmie doręczonym im 8 lutego 2022 r., stąd od tego dnia nie przysługują im odsetki ustawowe za opóźnienie od przyznanego w wyroku świadczenia. Sam fakt doręczenia został natomiast wykazany stosownymi wydrukami na k. 1262 i 1283, wobec czego brak było podstaw do prowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego w tym kierunku, w związku z czym oddalono wnioski dowodowe o przeprowadzenie wywiadu w urzędzie pocztowym czy przesłuchanie listonosza.

Z przyczyn wyżej przedstawionych Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt. I. sentencji wyroku, a na podstawie art. 385 k.p.c. jak w jej pkt. II.

Ponieważ zarzuty apelacji skierowane przeciwko zasadności roszczenia powodów zostały w całości oddalone, pozwany bank należy uznać za przegrywającego co do zasady sprawę. Modyfikacja zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczenia o odsetkach związana z uwzględnionym zarzutem zatrzymania nie mogła tej oceny zmienić. Stąd o kosztach tego postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 7 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Na tej podstawie Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ewa Staniszevska Andrzej Daczyński Mikołaj Tomaszewski

(...)

Starszy sekretarz sądowy

B. Z.

--	--	--